

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1985

BRNO 1987

Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 18, 19/

Zbytky hrádku u Rešova se nacházejí na skalnatém konci ostrožny nad soutokem Huntavy a Tvrdkovského potoka přibližně ve výši 520 m n.m. Úzká a plochá šíje je přerušena 12 m širokým a 4 m hlubokým příkopem vytesaným částečně ve skále. Osou předhradí je mohutné dvojvrcholové skalisko se svislými stěnami, kolem něhož jsou terénní plošiny sloužící potřebám provozu. Přístup byl podél západní strany, kde je další krátký příčný val a příkop. Předhradí je odděleno mělkým příkopem od jádra, jež využilo trojúhelnou skálu na konci ostrohu. Protože měla nevelké rozměry, vyrůstala nepravděpodobně věžovitá stavba i od její paty, o čemž svědčí zbytky lícovaného zdiva na sv. a sz. Fragment zdiva na jz. straně dokládá existenci ohradní zdi sledující terénní stupeň na jihu a uzavírající kolem skály parkán.

Rozsah hrádku ukazuje na skromné poměry zakladatele, jenž však uniká našemu poznání, neboť objekt není zachycen v žádných historických zprávách. Z umístění na rozhraní zeměpanského /rýmařovského/, biskupského /huzovské provincie/ a šumvaldského zboží lze usuzovat nejen na sídelně-správní, ale i strážní úlohu. Ta je také odůvodněna důlním podnikáním v širokém okolí. Historické relace o blízkém osídlení hovoří o Tvrdkově /k r. 1349 a r. 1353, kdy Drslav ze Šumvaldu intabuluje ves Ješkovi ze Šumvaldu ZDO I, 109; ZDO I, 267/ a Rešově, ve kterém byla již v r. 1351 fara /CDM VIII, č. 80, s. 51/. S Rešovem může souviset Arnold Resch z Krnova uváděný k r. 1291 /CDM IV, č. 293, s. 372/ a rod písíci se "de Rez /Recz/" a vlastníci statky na Zábřežsku po pol. 14. stol. /ZDO I, 471, 596, 600, 666/. Příslušnost hrádku k Hankštejnu /Skálám/ také není možno s jistotou vyloučit ač vesnice patřila spíše k Rýmařovu, který sídlo měl /Novák-Karel/ nebo k Rabštejnu.

V r. 1398 přísluší všechny uvedené osady k hradu Rabštejnu, který od Pertolda z Lipé získal r. 1355 markrabí Jan Jindřich. V. Pinkava tak soudí se zápisu půjčky zaznamenané v lozuncích města Brna /Pinkava 1922, 276; CDM XII, č. 469, s. 415/. Datování počátku hrádku vychází pouze z nálezů konvice s depotem brakteátů uložené v osmdesátých až devadesátých letech 13. století /Šikulová 1985/. Dá se tedy předpokládat, že vznikl s dovršením kolonizace Rýmařovska.

Hrad Strálek zaujal konec klesající nevýrazné ostrožny na východní straně údolí Stráleckého potoka 3 km jz. od Rýmařova ve výšce asi 580 m n.m. Byl na něm prováděn sondážní průzkum, jenž přinesl cenné výsledky v podobě množství keramického i železného materiálu. Práce obsahuje také zjednodušený půdorys s jádrem hradu s drobnými tvarovými nepřesnostmi /Karel-Novák, 1983/. Šíjový příkop je 20-28 m široký, oproti předhradí 4,5 m hluboký a na východní stěně vystupuje na povrch skála. Čtyřhranné předhradí má na šíjové straně val až 3 m vysoký a ve stupních klesá severozápadním směrem. Jeho povrch je pokryt hustou vegetací, a proto jeho zástavba zůstává nejasná. Druhý příkop má šířku 14-15 m a oproti okružnímu valu zadního hradu je 4,5 m hluboký. Val uzavírá lichoběžník 103 m dlouhý a 65-45 m široký a na severovýchodě se svezl do údolí. Okružní příkop vymezuje jádro o rozměrech 70x22-14 m, jehož čelo zabírá reliéfní náznak přibližně obdélného objektu. Naopak málo pravděpodobná je údajná existence válcové věže na konci hradu, kde by bergfrit neměl ani smysl /Karel-Novák 1983, 19/. V úzkém nádvoří lemovaném hrázkou zůstalo po obvodní hradbě /tl. 2,3 m/ je ve skále tesaná čtyřhranná jímka na vodu.

První zmínka o hradě pochází z r. 1282. Je to nápis "de Stralek" na pečeti Beneše ze Štítiny /CDM IV, č. 205, s. 271/. Po hradě se dále píše mezi léty 1323-1342 /RBM III, č. 854, s. 339; CDM XV, č. 50; Dvorský 1907, 123/ Zbytek a do r. 1337 i jeho bezdětný bratr Dobeš /Dvorský 1907/. Po polovině století se rod nachází hlavně v okolí Šišmy, kde získal menší panství a v první třetině 15. stol. vymírá /Dvorský 1907, 127/.

Vznik hradu byl zřejmě podmíněn úchvatem zeměpanského majetku po smrti Přemysla Ot. II. Po jeho revindikaci zůstalo u hradu jen nepatrné zboží, které představovala ves Strálek ležící asi 0,5 km jv. od hradu a snad menší části blízkých vsí /Pinkava 1922, 201/. Zdá se, že těsně před polovinou 14. stol. páni ze Strálku přepustili tento majetek markraběti a přestěhovali se na Dřevohosticko. Po připojení k Rýmařovu byl Strálek opuštěn, ač vesnice se připomíná ještě v r. 1365 /ZDO I, 917/. Podobně asi skončil i hrádek u Rešova, takže v r. 1398 se v příslušenství Rabštejna neuvádí ani jeden z nich /CDM XII, č. 409, s. 415/. Poslední zmínkou je deskový zápis z r. 1586, v němž se jmenuje "hrad pustej Štrolek" /ZDO XXIX, 178, f. 65 v./.. Datování potvrzují i hmotné nálezy, které se řadí do tohoto období /Karel-Novák 1983, 23/.

Literatura:

- Dvorský, F. 1907: O starožitném panském rodě Benešoviců I, Brno.
 Karel, J. - Novák, J. 1983: Hrad Strálek na Rýmařovsku. Informační zpravodaj členů sm. pobočky Čs. spol. archeologické při ČSAV, prosinec, 19-30.
 Novák, J. - Karel, J.: Zpráva o archeologicko-historickém výzkumu počátku města Rýmařova a okolí 1969-1975, Rýmařov.
 Pinkava, V. 1922: Vlastivěda moravská. Unčovský a rýmařovský okres, Brno.
 Šikulová, V. 1985: Středověká polévaná keramika z Opavy, AH 10, 230-233.

Oberflächenuntersuchung des Hausberges bei Rešov und Revision von Strálek, Kat. Geb. Ondřejov /Bez. Bruntál/. Die Überreste des Hausberges bei Rešov befinden

sich auf einer Sporenlage ober dem Zusammenfluss der Huntava und des Tvrdkovský Baches. Der Nacken-graben /12 m breit, 4 m tief/ ist teilweise in dem Felsen gehauen, der durch die Mitte der Vorburg fort - setzt. Der Kern hinter dem weiteren Graben enthielt einen unregelmässigen turmartigen Bau auf dem Mit-telfelsen, der von einem Zwinger umgeben war. Der Hausberg kommt in den historischen Berichten nicht vor, aber ist durch den Fund der Brünner Brakteate datiert. Er gehörte entweder zu Tvrdkov, Skály /Hangstein/ oder zu Rešov, wo bereits im Jahre 1351 eine Pfarrkirche war. Die Entstehung setzt man im letzten Viertel des 13. Jahrhunderts voraus.

Strálek stand auf einer abfallenden Sporenlage 3 km südwestsüdlich von Rýmařov. Hinter dem Nacken-graben war die stufenartige Vorburg. Ein weiterer Graben trennte den rechteckigen Kern mit dem Ring - graben und Wall. An seiner Spitze war vielleicht ein turmartiger Bau, auf dem Burghof von 2,3 m star-ken Mauern begrenzt ist eine im Querschnitt viereckige in den Felsen gehauene Zisterne. Die Burg wurde nach dem Jahre 1278 errichtet und im Jahre 1282 trägt ihren Namen auf dem Petschaft Beneš ze Ští-tiny. Sie wüstete in der Mitte des 14. Jahrhunderts nach der Angliederung zu Rýmařov, ähnlich wie der Hausberg bei Rešov, so dass er im Jahre 1398 beim Rabštejner Herrengut nicht mehr erinnert wird. Die-se Voraussetzungen werden voll von den materiellen Funden aus der Tastgrabung von J. Karel und J. No-vák unterstützt.

REVISIONSUNTERSUCHUNG VON BURGEM IM OPAVA, BRUNTÁL UND ŠUMPERK-RAUM /Bez. Opava, Bruntál, Šumperk/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Im Mai 1985 hat man eine Revisionsuntersuchung von weiteren mittelalterlichen Fortifikationen in Nordmähren und in Schlesien durchgeführt. Es handelt sich um die Burgen Vildštejn /Bez. Budišov nad Budišovkou/ und Medlice /Bez. Hořejší Kunčice/, Sternberk /Bez. Blčice/, Strálek /Bez. Ondřejov/, Rešov /Bez. Rešov/, Fürstenwalde /Bez. Ludvíkov/ und um die kleine mittelalterliche Befestigung Lich-nov /Bez. Lichnov/, Rabštejn /Bez. Bedřichov/ und Kolštejn-Branná /Bez. Branná/.

Die Lokalitäten hat man grösstenteils vermessen, beschrieben und dokumentiert /Situationspläne ange-fertigt/, in einigen günstigen Fällen wurden auch Lesefunde getätigt.

UNTERSUCHUNG UND DOKUMENTATION VON SCHANZEN DES 16. UND 17. JAHRHUNDERTS IM SCHLESISCH-UNGARISCHEN GRENZGEBIET /Bez. Frýdek-Místek, Bez. Čadca/

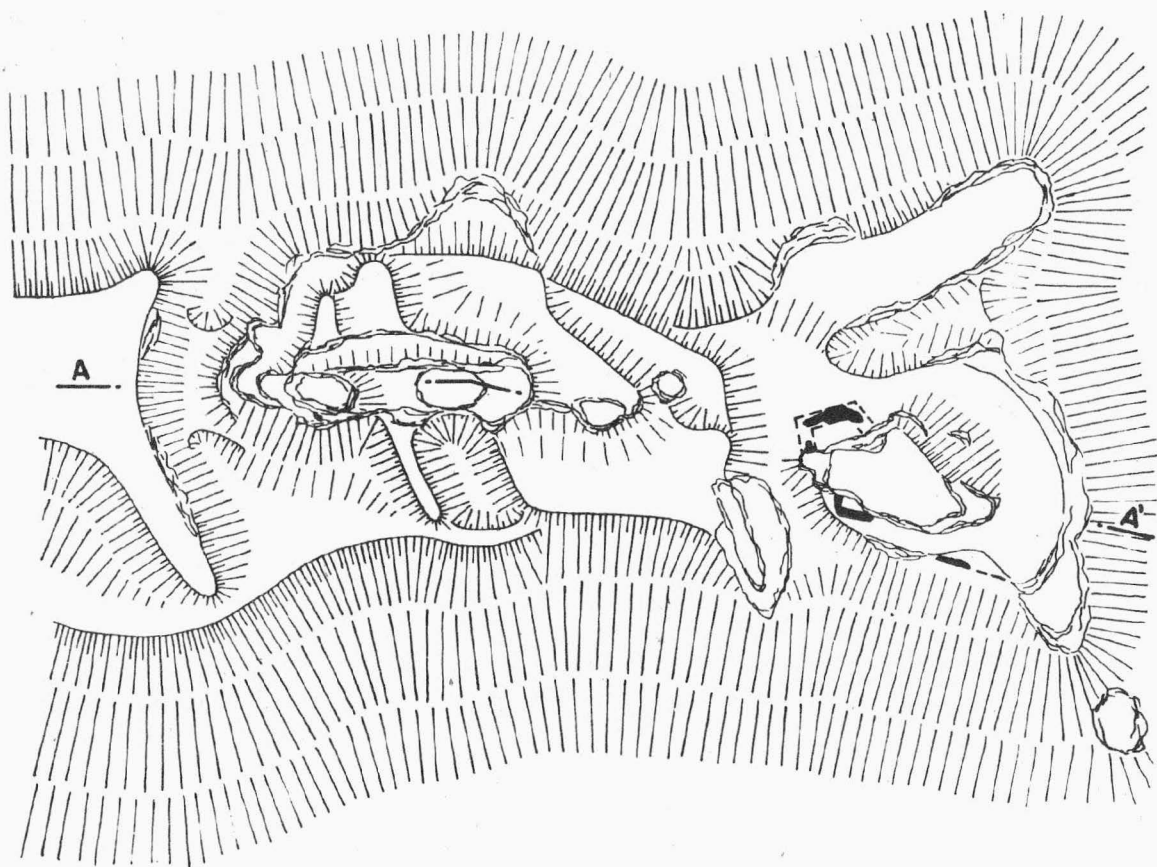
Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Im Rahmen der Verzeichnisaufnahme von kleinen mittelalterlichen Befestigungen im Bez. Frýdek-Mí -stek, in Zusammenarbeit mit dem Bezirksmuseum /Dr. R. Žáček/ vorgenommen, hat man auch einige spät-mittelalterliche Schanzen vermessen und dokumentiert, und zwar in Mosty bei Jablunkov, Bukovec /zwei Lagen/, Hřčava und in der Flur Alte Schanze im Bezirk Čadca /hier hat man auch eine positive Terrain-begehung durchgeführt/. Gleichzeitig trat man an das Verzeichnis von Fluren mit den Lokalnamen šance, šanečky, na šancoch u.ä. heran.

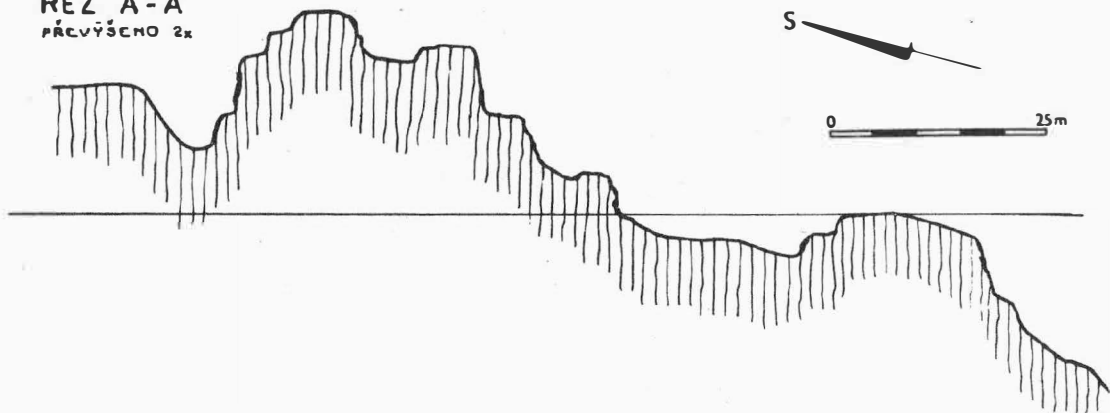
ZWEITE SAISON DER VORSPRUNGSGRABUNG DER MITTELALTERLICHEN BURG IN LELEKO- VICE /Bez. Brno-venkov/

Josef Unger, AÚ ČSAV Brno

Die durch die geplante Errichtung eines Urnenhaines hervorgerufene Grabung knüpfte im Jahre 1985 an die Grabung der vorhergehenden Saison. Man hat in der Abdeckung des Palastgrundrisses fortgesetzt, wo vorläufig vier an den Wall gebundene Räume festgestellt wurden. Jeder Raum war von dem Burghof zugänglich. In einem von den Räumen war unter dem Fussboden ein Kanal in Form eines T, mit Steinen verkleidet, entdeckt worden. Im Burghof sowie im Inneren des Palastes hat man Pfostengruben ermittelt, von denen einige älter als der Steinbau sind und können also in die ältere Phase gehören. Von den Fun-den verdienen Aufmerksamkeit Kachelnbruchstücke, von denen einige aus der stratigraphisch erfassten Situation stammen. Danach waren die älteren Gefässkacheln mit einer kleineren viereckigen Mündung in-nen glasiert, wogegen die jüngeren Kacheln aus dem Wüstungshorizont eine grössere viereckige, oder dreieckige Mündung haben und nicht glasiert sind. Die Funde stammen aus dem 14. - 15. Jahrhundert. Für die Datierung der Wüstung ist ein in das 15. Jahrhundert datierbarer Sporen mit längerem Dorn wichtig.

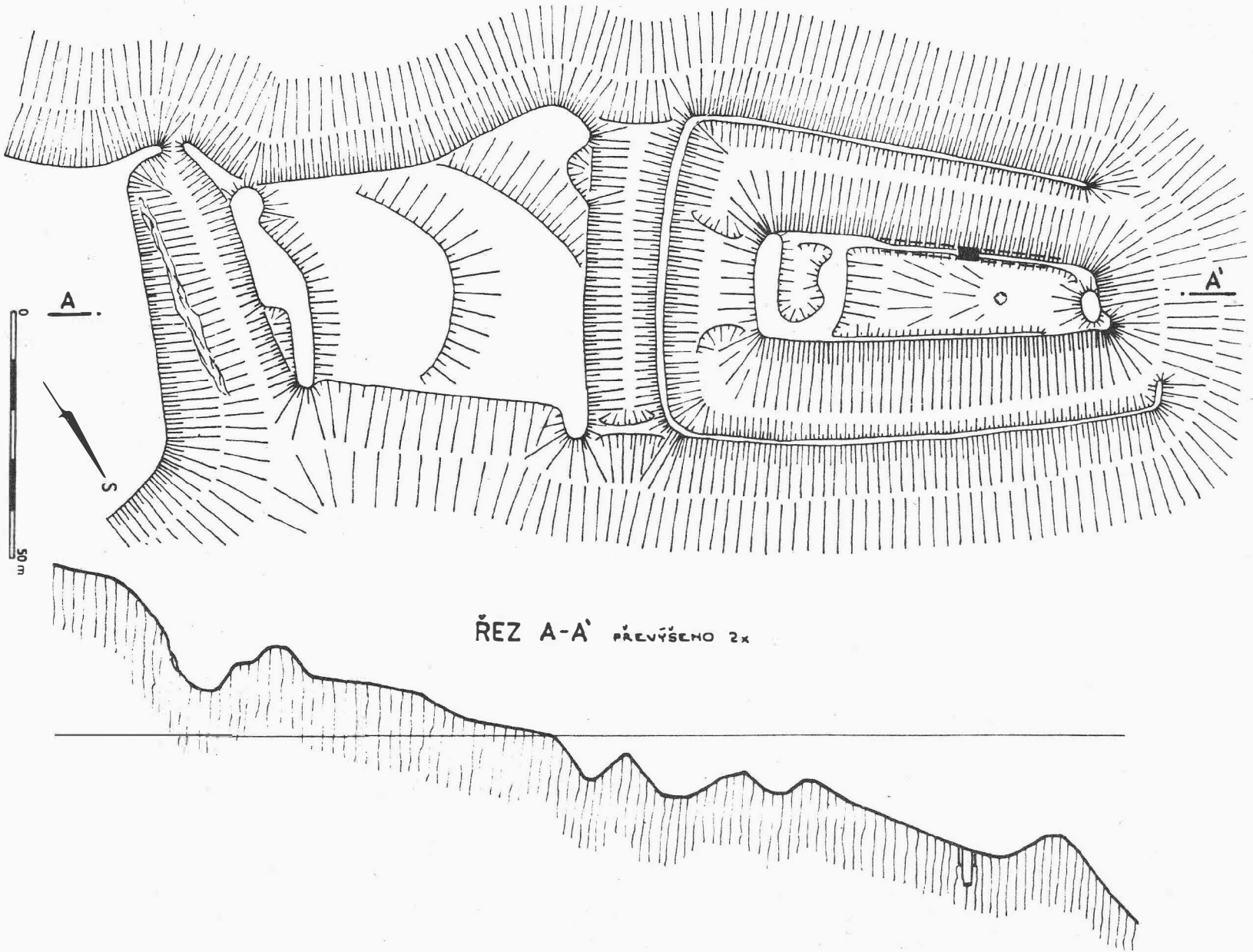

ŘEZ A-A'
PŘEVÝŠENO 2x

Obr. 18.

Rešov /okr. Bruntál/. Púdorysná dispozice dochovaných zbytků hrádku. - Grundrissdisposition der erhaltenen Hausbergüberreste.

Obr. 19.
Ondřejov / okr. Bruntál, hrad Svrátek. Půdorysná dispozice dochovaných zbytků hradu. - Grundrissdis-
position der erhaltenen Burgüberreste.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1985

- Vydává : Archeologický ústav v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : A. Krechlerová
Na titulním listě : bronzová spona z Kostic
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis : 450 kusů - neprodejné